

В. Л. КАРПИНСЬКИЙ.

На чиїм боці справ- ведливість?

ДЕНЬ РАДЯНСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ.

(Селянська бесіда в 2-ох картинах.)

З російського — Олександра Шушура.

НЮ ЙОРК, 1920.

Ціна 5 центів.

З Друкарні Видавничо-друкарської Спільки "Робітник".
222. Е. 5. ул. Нью Йорк, Н. Й.

8 (с)У „:1917”-2

ЛННБ України ім. В. Стефаника

01271623M

ОСОБИ:

Дмитро — селянин-злидар, председатель повітової Ради.

Терешко, — селянин-зледар, бувший воєннополонений.

Оксана, — його жінка.

Петро, — його син.

Галька, — його донька, літ 10.

Панкрат, — селянський дука.

Письмоводитель.

Машиністка.

Селяне і селянки

42607

КАРТИНА ПЕРША.

(Велика багата кімната. Видно, що раніш тут жили не аби які пани. Тепер ця кімната-приймальня председателя повітової Ради.

За великим зеленим столом сидить Дмитро Хрольчак. Йому літ 40. Невелика борода. Одягнутий у чумарку. На столі папери. Ліворуч машиністка стукає на машині. Праворуч Письмоводитель розбирає папери. Біля нього і попід стінами стоять і сидять селяне і селянки, прийшовші по справам до Ради. Під час розмови Дмитра з Терешком, машиністка передає написані папери письмоводителю, він ставить печатку, підписує, подає їх до підпису председателю, потім підкликає кого-небудь з дожидаючих і той з паперами виходить).

ДМИТРО. (До селянки). Отже приходьте завтра, бабусю. Завтра ваша справа буде зовсім готова. (Заходить Терешко. Йому літ 35. Одягнутий в потрьопану салдацьку форшу. Лице худе, виснажене. Бритий. Увіходить Терешко. Озирається. Здивовано вдивився в Дмитра. Той його помічає не зразу.

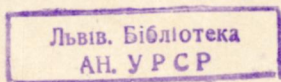
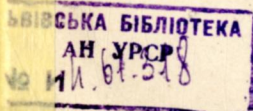
СЕЛЯНКА. Добре, рідненький, добре. (Кланяється і виходить).

ДМИТРО. А тобі, товаришу, чого?

СЕЛЯНИН. Таж тут, бачим, таке — постановила Сельська Рада зтребувати з мене...

ДМИТРО. (Виходить із за столу). Терешко! Яким дивом? З німецького полону вернувся? (Цілюються).

ТЕРЕШКО. (Радісно). Так, брате... Германським товаришам спасибі: виручили. Вони свого царя-кайзера ось так (робить енергічний рух ногою і рукою).

а нас зараз-же на свободу. Не будь у Германії революції, то нам з полону німецьких буржуїв ніколи-б не вернутись, там і погнили-б. (Серед присутніх зворушеність співчуття).

ДМИТРО. Так, так. А тепер, значить, до дому, в нашу Антипівку?

ТЕРЕШКО. Розуміється. Там мя ждуть не діждуться. З Київa з товаришами я чавункою доїхав, а далі, кажуть як Рада розпорядиться.

ДМИТРО. В мене зараз кінчається приймання, то ти почекай трошки. (Іде за стіл і продовжує розмову з першим селянином).

ТЕРЕШКО. (Підходить до гурту).

2-ий СЕЛЯНИН. Як-же добрались?

ТЕРЕШКО. Ледви, зголодніли дуже. (Оживлено). Ну, й чудеса, брат ти мій! Питаю: “де тут Рада?” — Ось, кажуть. Дивлюсь — самий, що не є найкращий дім у городі. Раніш гостиниця була для знатних панів та купців... Далі вказують мені на двері з написом: “Предсідатель”. Підтягаюсь, уходжу — та й очам своїм не вірю: мешканне багатське, гурт народу, баришня на машинці строчить, а посеред всього — Дмитро, односелець мій, хазяїном сидить.

2-ий СЕЛЯНИН. Так, товаришу, великі зміни стались у нас.

ДМИТРО. (Покінчив справу з селянином і той виходить). Ну, Терешку, тепер поговорим.

ТЕРЕШКО. Ти перш усього скажи, що ти тут робиш?

ДМИТРО. (З гідністю). Повітом управляю.

ТЕРЕШКО. (Мент мовчить. Здивовано). Хто-ж тебе настановив за такого?

ДМИТРО. (Сміється, присутні всміхаються). Ха-ха-ха! Чи не думаєш ти, що мене сам Ленін з Москви,

або Раковський з Київа посадили тут? Ні, брат, ніхто мене не призначав, а сам народ вибрав.

ТЕРЕШКО. (Оглядається круг себе). А хто-ж начальником над тобою? (Загальний сміх).

ДМИТРО. (Перестаючи сміятись). Ти, брат, усе по старому мислиш. Ти думаєш, що вибрав народ мужика в управителі, як раніш, скажем, вибирали в старости або в земські гласні — побазікати з панами та їх прикази виконати. А настояща власть, мовляв, за ким небудь ще zostавлена, настояще начальство над нами з столиці посажено, як раніш губернатори, справники та пристава. Ні, брат, ті часи пройшли безвороття! Нема над нами ніякої другої власти, крім нашої робігничо-селянської. Нема над нами ніяких других начальників крім тих, що ми самі вибрали. Це раніш ставили начальство нам з верху, а тепер ми самі все начальство ставимо з низу. В селі — виборна Радянська влада, в волости — виборна Радянська влада, в повіті, в губернії, в городі і в самім центрі столиці — скрізь виборна Радянська влада.

ТЕРЕШКО. Як-же це так, Дмитре?

ДМИТРО. Се, тобі видно, треба все спочатку розказати. То присядьмо. (Сіли коло стола).

ТЕРЕШКО. Ти кажеш, що Радянська влада починається з самого низу, з села і доходить до самого верху, до столиці. Як-же так? Та й що значить, Рада?

ДМИТРО. (Всміхається). Ти береш бика прямо за роги. Добре, з села і почнем. Скличмо на **зібрання всіх правомочних горожан**, скажем, нашої Антипівки — ось тобі й Рада.

ТЕРЕШКО. Це, значить, просто сход? (Присутні всміхаються. Машиністка пчихнула від сміху. Письмоводитель махає головою).

ДМИТРО. Те та не те. На сход сунув у нас вся-

кий, а на Раду дуки-мироїди не допускаються. Потім ще й та ріжниця, що над сходом багато всякого начальства стояло, а Рада в усіх селянських справах повний хазяїн.

ТЕРЕШКО. Ну, а в волости як? Не можна-ж усю волость на Раду зібрати.

ДМИТРО. Правильно. Тому в великім селі, в волости, в повіті, в губернії, на фабриках і заводах спочатку вибирають депутатів. Скликається їх на зїзд, вибраний працюючим населенням села, волости, повіту, губернії або города, ось тобі і Рада депутатів сільська, волостна, повітова, губерніяльна або городська.

ТЕРЕШКО. І що-ж, Рада там щоденно і засідає?

ДМИТРО. Розуміється, що ні. Ніяка Рада не може в повнім складі без перерви засідати і щоденно справи вершити. Тому Рада вибирає з поміж себе Виконавчий Комітет. Цей комітет і керує всіма справами від одного зібрання чи зїзду Ради до другого.

ТЕРЕШКО. Так. Розумію. Тепер візьмим до прикладу нашу округу, наш повіт. Поясни ти мені докладно, як у нас налажена Радянська влада?

ДМИТРО. Перве на перво всі селянські Ради волости вибирають одну **волостну Раду**. Кожна сільська Рада безпосередньо підлегла, нею-ж поставленій — Волостній Раді, і Волостна Рада з її Виконавчим Комітетом — є вища Влада для всієї волости.

ТЕРЕШКО. А хто ставить Повітову Раду?

ДМИТРО. Всі сільські Ради всього повіту вибирають одну Повітову Раду. Кожна Волостна Рада безпосередньо є підлеглою Повітовій Раді, і Повітова Рада з її Виконавчим Комітетом є вищою Владою в цілім повіті.

ТЕРЕШКО. Значить село вибирає і волостну і повітову Владу?

ДМИТРО. Так. Кожне село ставить собі і своє пряме начальство (Волостна Рада) і кожне село само безпосередньо вибирає і начальство всієї округи (Повітова Рада).

ТЕРЕШКО. Он воно як!

ДМИТРО. (Продовжує). Розумій, що це значить. Наколи всі горожани добре стежуть за своїми інтересами, то ні пряме начальство, ні вища Влада в твоїй скрузі фальшувати ніяк не зможуть: бо ж ти сам їх вибираєш.

ТЕРЕШКО. (Сидить задумавшись, потім суперечливо). Але як-же! Поки ти його вибираєш, то він тобі чуть не золоті гори обіцяє. А вибравсь, то зразу ж назад з своїми обіцянками. (Присутні всміхаються. Письмоводитель хитає головою. Машиністка, оглядаючись на Терешка — сміється).

ДМИТРО. Ні, брат, жартуєш. Це за царських порядків дуки в такий спосіб у старости пролазили. А внас це не пройде. Ти не забувай що це наші вибрані люди, а не колишні начальники. **Кожного депутата**, або хоч і всю Раду — можна перевибрати в любий час, наколи виявиться, що вони йдуть проти волі народа.

ТЕРЕШКО. (Оживлено). Оце здорово! Тепер я розумію, що Влада, дійсно, в наших руках. Наколи начальство погане — в шию, в потилицю його зараз! Здорово! (Присутні одобряючи всміхаються).

ДМИТРО. (Ляскає Терешка по плечу). Правильно! З тебе я бачу добрий толк буде. (Пропонує йому цигарку. Закурюють).

ТЕРЕШКО. А як-же будується губерніяльна і центральна Влада?

ДМИТРО. Слухай. До Губерніяльної Ради кожне село вже не може посилати свого депутата. Бо вийшов би зїзд у декілька тисяч людей. А це дуже до-

рого обійшлося-б і діло, як слід не було-б зроблено.

ТЕРЕШКО. Хто-ж тоді ставить Губерніяльну Раду?

ДМИТРО. До Губерніяльної Ради (зїзд) **вибирають** не сільські, а **Волостні Ради**. Крім того, до Губерніяльної Ради посилають своїх депутатів **Ради** повітових і других невеликих городів, **цеб-то** — їх робітниче населення.

ТЕРЕШКО. А Повітові Ради беруть участь в виборах?

ДМИТРО. Ні. Але буває так, що повітовий зїзд збирається як раз напередодні Губерніяльного зїзду, то тоді депутатів вибирають уже не Волостні Ради, а цей **Повітовий Зїзд**. Особливої рїжницї тут нема.

ТЕРЕШКО. Як так?

ДМИТРО. Волостна Рада що таке?

ТЕРЕШКО. Зібрання депутатів од сел однієї волости.

ДМИТРО. А Повітова Рада що таке?

ТЕРЕШКО. Зібраннє депутатів... (Замовк, не знаючи що далі казати).

ДМИТРО. (Кінчає за нього). Від сел-же, але цілого повіту. От і виходить, що депутати від сільських Рад, зібравшись по волостях чи повітах, самі настановляють ближче начальство для всеї губерніяльної округи. Губерніяльна Рада, з її Виконавчим Комітетом і є Вища Влада в цілій губернії.

ТЕРЕШКО. Так. Остається Всеукраїнська Рада. Хто її вибирає?

ДМИТРО. Депутатів на **Всеукраїнський зїзд Рад** вибирають повітові ради, а також **Ради Губернських і других більших городів**. Замість **Повітових Зїздів** може вибирати і губерніяльний зїзд, наколи тільки він відбувається якраз напередодні Всеукраїнського Зїзду.

І поміж себе Всеукраїнський Зїзд вибирає **Центральний Виконавчий Комітет Рад.**

ТЕРЕШКО. Значить, Всеукраїнський Зїзд з його Центральним Виконавчим Комітетом і буде Вищою Владою в країні?

ДМИТРО. Так. І цю Центральну Всеукраїнську Владу хто настановляє? — або прямо Повітові Ради і більші городи, або ті-ж Повітові Ради, через вибори на Губерніяльних Зїздах. А Повітові Ради, як ти знаєш, вибрані всіма селянами, які є на Вкраїні. Кожне село і кожна фабрика — ось хто настановляє в нас Владу в державі.

ТЕРЕШКО. Бачу, твоя правда: з самого низу і до самого верху йде наша мужицька та робітничка жила. Скажи мені тепер — хто-ж у нас править державою?

ДМИТРО. А ось хто. В часі від одного Всеукраїнського Зїзду Рад до другого — державними справами керує **Центральний Виконавчий Комітет.** До нього входить — скажім двісті — кращих товаришів. Він і законодавствує, і вищим судом є, і розпоряжається і вищий догляд чинить у цілій державі, — оце тобі раз. А для завідування ріжними справами, наприклад — хліборобством, промисловістю, народньою освітою і т. д. — Центральний Виконавчий Комітет утворює з своїх членів відділи, або **Народні Комісаріати.** На чолі кожного комісаріату стоїть товариш **Народній Комісар,** — оце тобі два. Нарешті для загального управління всіма справами нашої республіки — Центральний Виконавчий Комітет вибирає з поміж себе **Робітничо-Селянський Уряд,** або **Раду Народних Комісарів.**

ТЕРЕШКО. (Невідважно). По твоєму виходить так, що в нас одні й ті-ж люди і закони пишуть і суд чинять?

ДМИТРО. Так воно й є. В цім ще одна різниця нової влади від старої. При старих порядках одні люди законодавствували, другі сліпо провадили закони в життя, а треті так-же сліпо повинні були коритись тим законам. **У нас законодавча і виконавча влада зосереджена в руках одних і тих-же Рад, які ми свідомо вибирали.**

ТЕРЕШКО. Ось воно як. Здорово. А хто перевіряє Уряд?

ДМИТРО В решті-решт ми-ж самі. Рада Народних Комісарів і Народні Комісарі з окрема відповідають за свою діяльність перед Центральним Виконавчим Комітетом. **Всякі постанови Уряду або Народного Комісаря** — Центральний Виконавчий Комітет може припинити або й зовсім одмінити. А сам Центральний Виконавчий Комітет несе відповідальність за всю свою **роботу** перед Всеукраїнським Зіздом Рад, цеб-то — перед депутатами від селян і робітників.

Крім того, в нас є особливий Комісаріят Державного Контролю, який займається доглядом і перевіркою всіх Радянських установ. Він посилає **Летючі ревізії** в складі опитних товаришів, які доходять до останнього села, розглядають жалоби горожан і всувають непорядки.

ТЕРЕШКО. (Обережно). А можна змінити членів Центрального Виконавчого Комітету або Раду Народних Комісарів?

ДМИТРО. Звісно можна! Кого вгодно і коли вгодно! І скільки разів уже змінляли!

ТЕРЕШКО. Оце здорово! (Дуже задоволений). А скажи мені, хто-ж такі правителі наші, оці самі Народні Комісари? Невже тоже робітники та селяне?

ДМИТРО. (Ядовито). А ти думаєш, що управління державою не мужицького розуму справа? (Крутить

головою). Ой, Терешку, Терешку, скільки в тобі ще тієї затурканости сидить. Це пані на мужиків покрикували: “Куди, мужлан лізеш! Сиди отам та землю копиряй”. Пани управління державою розуміли так: знай, мовляв, дави трудящего чоловіка, дихати йому давай та побільше собі в кешеню нарви. Тут панам звісно, і книш в руки. А ми цю справу розумієм інакше: дбай о народних інтересах, захищай права трудящих, налагоджуй сільське господарство, промисловість, обмін продуктами. А хто ці справи знає краще та ближче від самих-же трудящих — селян, робітників, служачих?

ТЕРЕШКО. Це ти вірно говориш. Але-ж потрібні і вчені люди: агрономи, інженери, лікарі і інші?

ДМИТРО. Фаховці? Інтелігенти? Звісно, потрібні. Без них не можна. Спочатку вони було заартачилися, забастовку вчинили. Не хочемо, мовляв, служити Радянській Владі. Буржуям служили, а робітникам та селянам не хочемо! Але цей гонор у них швидко пройшов. Їсти треба... Тепер фаховці — інтелігенти вже в нас на службі. Але за ними, розуміється дивитись треба.

ТЕРЕШКО. Так... А все-ж таки ти не сказав, хто в нас в Народних Комісарях?

ДМИТРО. Єсть і робітники, передові товариші, які вже багато років керували робітничим рухом і з опитів та з книжок, самотужки, більше знаття придбали. Багато є товаришів родом і з селян, які на трудіві не мало в вищих школах учились. Є дехто і з панських кол, та ці тоже наші віддані товариші, а з панами давним давно поквітались. Всі Народні Комісарі — члени Комуністичної Партії (большевиків) України. Всі вони багато років стоять у партії і на ділі доказали свою глибоку відданість трудя-

щим. За часів царизму їх жорстоко карали — засланням, тюрмами та каторгою.

ТЕРЕШКО. Ну, спасибі тобі, Дмитре, зняв ти камінь з моєї душі... Бачу я: кровна наша дитина ця Радянська Влада, і в кріпких надежних руках наше робітничо-селянське діло. (Міцно стискує Дмитрові руку).

ДМИТРО. А показав нам шлях до робітничо-селянської Влади і повів нас до неї, найбільший у світі революціонер-товариш Ленін, який також вийшов з під селянської стріхи.

ТЕРЕШКО. (Схвильовано). Про нього я чув ще в Германії... Серед німецьких товаришів, казали й вони, що він є найбільший комуніст і найближчий товариш пролетарів усіх країн. Спасибі!.. (Міцно стиснув Дмитрові руку), йому!... Тобі... Всім хто з нами, з біднотою!..

КАРТИНА ДРУГА.

(Бідна селянська хата. В переднім вуглі сидять і пють чай: Оксана і Галька. Посеред хати стоять один протів другого Панкрат і Терешко. Панкрат здоровий пузатий селянин, лице витішене, одягнутий добре. Видно, що між ним і Терешком давно вже йде гаряча суперечка).

ПАНКРАТ. (Докірливо). Ех, Терешку, Терешку, не встиг ти ще до дому приїхати, як тебе вже так і отуманили ці прокляті большевики.

ТЕРЕШКО. (Вороже). Ніхто мене не отуманював. А що правда, то правда, це я завжди скажу. Що тут лихого, наколи вся влада все право в руках трудящих?

ПАНКРАТ. (Передражнюючи). "В руках трудящих!" А що-ж ми, наприклад, не трудящі? Га? (Гла-

дить себе по животі. Галька, так, що він не бачить -- свариться на нього кулаком).

ТЕРЕШКО. (Гнівно). Не знаю.

ПАНКРАТ. (Сердито). Не знаєш? Щож я, по твоєму, не такий-же брат-селянин, як і ти? Га? (Галька знов свариться на нього). А які мені права дано? Га? (Терешко мовчить). Мовчиш. Тото, чорна несправедливість ця твоя Радянська влада. В одних усі права, а в других нема ні дулі. Одні в Радах сидять, а другі — знай тільки платити. А посмієш сказати якесь слово в свою оборону, то зараз тебе в катузку, до стінки. Насильство, грабіж та розбійництво — ось що ваша Радянська влада. (Галька свариться на нього кулаком. Заходить Петро, років 17, з рушницею, в червоно-армійській формі. Побачивши Панкрата, здивувався і похмурився. Ставить рушницю в куток. Панкрат ні в цих ні в тих. Оглядається. Іншим тоном). Одначе нам пора. Прощайте. (Кланяється).

ТЕРЕШКО. (Крізь зуби). Прощайте. (Панкрат боязко поглядає на Петра, виходить, Галька радісно плече в долоні підбігаючи до батька).

ПЕТРО. (Обурено). Тату, ви цього куркуля до нас більш не пускайте, зараз такий час, що я його можу пристрілити.

ТЕРЕШКО. (Здивовано). За що?

ПЕТРО. Від нього хужого чоловіка нема в цілій окрузі. За час війни його вон якого росперло, розжирів, розбагатів на чужій шії. Гривні фунтами рахує. Перший селянський глитай.

ОКСАНА. Ми від нього скільки натерпілись...

ТЕРЕШКО. Он воно що! А я й не знав... Та ну його до біса! Сідайно до столу. (Всі сідають. Оксана наливає чай. Галька сіла батькові на коліна і бере до рук газету. Пють чай).

ГАЛЬКА. (Починає читати газету). Рада... робітничих... і... селянських... депутатів... постановила...

ТЕРЕШКО. (Ласкаво). Е, та ти, дочко, зовсім добре читаєш.

ГАЛЬКА. (Задоволено). А як-же, тату! Тепер без грамоти не можна.

ТЕРЕШКО. (Цілує її). Правда твоя, дочко, правда. (Заходить Дмитро).

ДМИТРО. Хліб та сіль!

ТЕРЕШКО. (Встає, радісно). Дмитро. Здоров! От добре, що ти зайшов.

ДМИТРО. (Чоломकाються з усіма. Гальку гладить по голові). У мене тут одна справа до місцевої Ради. Ну, то-ж живем, брате?

ТЕРЕШКО. (Роздивлюсь). Все ще ніяк не можу опам'ятатись. Сідай поп'єм чаю та й поговорим.

ДМИТРО. Дякую. (Сідають. Оксана подає Дмитрові чай).

ТЕРЕШКО. Я буду знов питати в тебе про нашу Радянську Владу. Кажуть, що вона нібито несправедлива...

ДМИТРО. Хто це говорить?

ТЕРЕШКО. (Несміло). Та от, наприклад, Панкрат.

ДМИТРО. А-а! Куркуль, дука!...

ПЕТРО. Взяли-б його вже чорти від нас.

ДМИТРО. Воно й зрозуміло, я тобі говорив, що ми дуків не допускаємо на сход для виборів до Рад. І не тільки в селах, а й у городах, по всій Україні, багачі-буржуї в нас од влади усунені.

ТЕРЕШКО. Виходить, він прав.

ДМИТРО. Хто? Панкрат? Це як подивитись.

ТЕРЕШКО. Іменно.

ДМИТРО. Поміщики, фабриканти, купці, генерали,

чиновники та дуки-куркулі позивали на нашій шії сидіти, на наших трудах собі пузо нагулювати, з нами поводитись, як з скотиною. На їх погляд, це було теж добре і справедливо, що краще й нікуди! (Петро сміється). А по твоєму як? (Всміхаючись дивиться на Терешка).

ТЕРЕШКО. (Образливо). Що ти, Дмитре! Хіба я буржуй?! Хіба не з тобою разом ми поливали потом кровю панську землю? Чи не разом кланялись ми куркулям, вимолюючи в них хоч пів пудика до нового врожаю?

ДМИТРО. (Палко, з огником). То-тож! Справедливість видно різна бува! Яка-ж по твоєму настояща: чи та, щоб якась кучка багатців наживалась і жиріла на каторжній праці бідноти, якої є цілі мільйони? Чи та щоб одняти в народних кровопійців усе накраджене ними багатство, всі землі, фабрики, машини, капітали, товари — і віддати все це в загальне користування трудящих? (Терешкові зробилось ніяково за таке його запитання і він не знає що сказати).

ГАЛЬКА. Тату! Тату! — недавно ми йдемо, а Кирильчук і говорить: "Підождіть, підождіть, ледарі прокляті! Скоро всім більшовикам кишки випустять". (Оксана махає на неї невдоволено рукою).

ТЕРЕШКО. (Тихо). Правда, Дмитре! Яке було наше життя! Голодні, нуждою затуркані, бились ми бідні, як риба об лід. А вони нам ще й докоряли: Ледацюги, мовляв, п'яниці! Робить не хочете!... Не краще жилося і фабричним. Всі соки з них фабриканти висисали. Брат мій Федір, той що на фабриці робив, блідий та худий, кашляв усе... Помер, нещасний. А не мав він і 25 років ще... (Твердо). Правда твоя, Дмитре! Яка нам од них діяволів справедливість була.

ДМИТРО. А ми їм у справедливості не відка-

зуєм, це ти запам'ятай: У нас нема цих розділень на панів і рабів. У нас усі рівні. Але з одною тільки умовою — **трудись**.

ТЕРЕШКО. (Перебиває). Підожди. Наколи, значить, бувший поміщик захоче сіяти землю, або колишній фабрикант на фабриці робити, то ти йому повертасш усі права горожанина?

ПЕТРО. А чому-ж ні?

ДМИТРО. Наколи він буде трудитись і не стане нічийого віку заїдати — получай повні і рівні з усіма права в нашій робітничо-селянській республіці.

ТЕРЕШКО. (Сміючись). Якось воно дуже вже чудно. (Недовіжливо). Що-ж ти їм — одріжеш землі і роботу даси?

ПЕТРО. А чому-ж ні?

ДМИТРО. Розуміється! І землю і роботу дам та ще й примовлю: "так голубчики, трудітесь!" І знайте: того що ви своїм трудом заробите — у вас ніхто не отніме. Не такі ви в нас. (Всі радісно всміхаються. Галька плеще в долоні).

ТЕРЕШКО. (З захопленням). Це виходить як у казці про мужицьке царство у письменника Толстого описано. Коли хто просивсь у них жити, то мужики говорили: "ану покажи руки". І як були на руках моль, то вони оставляли, а в кого не було їх, тому казали геть іти.

ДМИТРО. (Всміхаючись). Майже, що такі тільки ми цінимо не один лише ручний труд, а й умовний.

ТЕРЕШКО. Воно й правильно. Без людей з більшим досвідченим розумом — не можна в державі. Тільки знаєш, що Дмитре: не згодяться наші буржуї працювати. Скоріш за границю втечуть.

ОКСАНА. Скатертю дорога! Плакати не будемо.

650-15

815-14

ДМИТРО. Але-ж тоді вже так — раз ти по своїй волі з нашої держави втік, то нема чого й о горожанських правах толкувати. Сиди собі там поза границями та з чужоземними буржуями цілуйся. (Всі сміються).

ПЕТРО. В тім то й справа, тату, що звичка в багатів-буржуїв така: ти йому і всі блага земні подавай, ти йому і всі права горожанські вділи, ти йому і всі управління державою надай, а він тобі дозволить тільки одно: роби, як від і плодись, щоб не вивелись у їх степенств раби!

ДМИТРО. Добре сказано, Петре. Хвалю! Подумай, Терешку, ти бував ось за границею, різні країни бачив: яких тільки плодів не родить мати-земля при допомозі мозолистих рук, яких, тільки наїдків нема на світі! І все це йде їм, хазяїнам життя, багачам-буржуям! Нам дістаються лише крихти з пируючих столів, як старцям. Яких тільки тканин не виробляють робітничі руки! І все це йде їм, панам, їх дітям, жінкам та полюбовницям. А ми ходимо в одних латках. Яких тільки просторих домів і дворців не будують робітники в городах і поміщицьких маєтках — все для них-же, багатів-буржуїв! А ми тулимось по бідних канурах і обідраних хатах...

ТЕРЕШКО. Се, Дмитре, кому ти говориш, хіба я не знаю!... Але тепер-же все це пройшло. Скінчилось їх райське життя. Кришка буржуям.

ДМИТРО. Так, робітничо-селянська революція і Радянська влада і потрібні нам були для того, щоб отняти у багатів-буржуїв силу влади і їх багатства до своїх рук прибрати.

ТЕРЕШКО. (Весело). Та на що вже й краще. Землю забрали, волю забрали! От, значить, і заживем з своїми родинами (ласкає Гальку) в мирі, спокійно,

31.039

при чесній праці, ніякого вже більш горя не знаючи.

ДМИТРО. (Хитає головою). Ах ти, святая простота! Ти думаєш що буржуям дуже солодко зі своєю владою та з своїм райським життям розстатись? Ти думаєш, що так вони од тебе по доброму й одступляться?

ТЕРЕШКО. (Здивовано). А то-ж як?

ПЕТРО. А так, тату, наколи ми, біднота, своєї землі і волі не захистимо власними грудьми, то вони, наші лиходії, знову нас у старе ярмо запряжуть!

ТЕРЕШКО. (Стукає об стіл кулаком). Прокляті! Де-ж вони наберуть сили?

ДМИТРО. А ось де. Велика сила поміщиків, капіталістів, чиновників, генералів, офіцерів і юнкрів повтікало з України на Дон, у Крим, до Польщі і за границю. Згуртувались там у цілі полки "білої гвардії" і ведуть тепер проти нас трудящих, проти Радянської України отверту війну. За границею наші буржуї оббивають пороги у правительств чужоземної буржуазії. Поможіть мовляв! Сьогодні робітники та селяне нас потурили, а завтра потурять і вас, наколи ви нам не допоможете. Ну, розуміється, закордонні капіталісти співчули. Допмагають нашій буржуазії грошима, амуніцією. В Одесі були висадили своїх білокожих і чорнокожих салдатів.

ТЕРЕШКО. (Здивовано). Чорнокожих?

ПЕТРО. Білі в них не дуже надєжні, так вони думали своїми африканськими дикарями нас задушити...

ТЕРЕШКО. Щоб-же їх порозривало!

ДМИТРО. Ми їм добре наклали. А до того — білі в них збунтувались, чорнокожі не винесли голоду й холоду... і прийшлося чужоземній буржуазії з своєю живою силою забратись до дому. Потім чужоземна буржуазія, з своїми послами в Росії і разом з на-

шою буржуазією, робила змови за для повалення Радянської влади в Росії. Вбивали зза вугла кращих провідників комунізму, як Володарського, Урицького і зробили були замах на життя самого товариша Леніна. У нас на Україні повбивали комуністів Нероновича, Михайличенка, Чумака і багато інших. Разом з чехо-словаками, японцями та американцями повалили були Радянську владу в Сибірі і посадили там були царствувать над працюючим людом лютого розбійника. царського адмірала Колчака. Цей Мамай Колчак зібрав був розбійницькі шайки з білих офіцерів, з купецьких та кулацьких синків, мобілізував селян і пішов на нас війною. А тим часом буржуї розсилали по селах і городах свої підбурюючі чорні сили — бунтували народ. Пішли були, за приводом дуків, селянські повстання проти Радянської влади...

ТЕРЕШКО. (Заклопотано). А ви що-ж?

ДМИТРО. (Поклав Петрові на плече руку). Візьмем загін червоноармійців і йдем усмиряти бунтуючих.

ТЕРЕШКО. (Не рішуче). Значить... карательна експедиція?

ДМИТРО. Так, карательна експедиція! А ти-б що придумав? Увесь трудящий народ вибрав собі по закону, без усяких перешкод владу, яку хотів. А кучка змовщиків-багатіїв, під проводом якого небудь білого офіцера, озброюється револьверами, рушницями і навіть кулеметами, нападає на Раду, дико вбиває твоїх виборних, бє, знущається, розстрілює бідноту села, не милує ні жінок, ні дітей, ні старих... Щоб ти зробив?

ТЕРЕШКО. (Швидко заходить по хаті. Він ясно бачить, що в такім разі, дійсно, иншого виходу нема, як тільки взятись до узброєної сили. Але якась думка заважає вповні погодитись з товаришом. Всі з зацікав-

леннем стежать за ним. Нарешті він підходить до Дмитра, кладе на його плече руку, схвильовано). Вірно! Інакше не можна. Тільки... не до душі мені ці карательні отряди.

ПЕТРО. А кому вони до душі, тату? Не нам тільки. Інший раз поговорим з селянами добре, дивись — і бунту ніякого нема: одно непорозуміння!

ТЕРЕШКО. Тото-ж і є. А то де-ж та ріжниця: цар карательні отряди посилав і Радянська влада їх посилає?

ДМИТРО. Зрівняв! Ріжниця, брат, така, як небо над землею. Цар проти кого отряди посилав?

ТЕРЕШКО. Проти бунтуючих селян та робітників...

ДМИТРО. Котрі царські порядки знищити хотіли, справедливого життя добивались: проти революціонерів. А Радянська влада посилає отряди проти контрреволюціонерів, проти білогвардійців, які царські порядки хочуть закріпити. Це тобі раз. А чого цар посилав?

ТЕРЕШКО. Козаків та салдатів.

ПЕТРО. Звірів козаків та тупиць салдатів, із котрих офіцерська нагайка та кулак усяке розуміння вибивали.

ДМИТРО. (Ляскає Петра по плечі). А червоноармійці це наші товариші, віддані захистники нашої соціалістичної країни, нашої землі, наших фабрик, наших свобод. Оце тобі два. А найголовніша ріжниця ось у чім. Як ти думаєш, Терешку, перестали-б царі коли небудь проти нас своїх опричників посилати?

ТЕРЕШКО. (Всміхаючись). Оце спитав! Звісно ні! Споконвіку пани та царі знущались над нами і, як-би їхня на те воля, ніколи не перестали-б. Та й народ споконвіку бунтувався проти царів та панів і ніколи-б не перестав-би повставати за правду!

ДМИТРО. От-же от! Сам бачиш: насильство було необхідне багачам-буржуям, як повітря, як хліб. Без насилля їхні порядки не продержались-би і одного дня. А нам наше насильство потрібне тільки як тимчасовий засіб. Ми нічого так не хотіли-б, як раз і на завжди позбавитись від усякого насилля чоловіка над чоловіком. Бо-ж до цього ми й прагнемо всею душею, всіма засобами. Ми почали будувати таке громадянство, в якому не буде ні багатих ні бідних, ні панів ні рабів, ні гнобителів ні пригноблених, у якому праця буде не прокляттям, а радістю для чоловіка. Ми вже вступаємо до того світлого раю о якому людство марило з самих сивих часів і який зветься по нашому **комунізм**. І повір мені, Терешку, ми зметем усі перепони на своїм шляху. (Всі мовчать. Терешко мов зачарований).

ТЕРЕШКО. (Тихо). А як-же перепони змести?

ДМИТРО. (Суворо). Спосіб один. Безмилосердне подавлення насильників буржуїв, диктатура робітників і селянської бідноти. Клин клином вибивається. Цих гнобителів невелика кучка. І вони сміють іти проти волі трудового народу, карати мордуючою смертю кращих синів його! З такими молодцями панькатись нема чого. Не ми їх, так вони нас. І тоді все пропало! Знову застогне народ у панській неволі. А як вибємо цей клин поганий, то настануть у нашої Радянській Україні мир, спокій і безкраї дні радості вільної праці.

ТЕРЕШКО. Ех, Дмитре, добре було-б! Та чи-ж стане так?

ДМИТРО. (Певно). А то як-же?

ТЕРЕШКО. А от що йдуть на нас війною наші пани, зєднавшись з польськими панами?

ПЕТРО. Своїх панів ми вже двічі виганяли з України...

ДМИТРО. А тепер дамо їм ще в третє і більш їм до нас не потикатись. А з ними разом розчавим і польську шляхту. В Польщі залишимо революцію... І хто-ж тоді піде проти народу? Не стануть-же самі трудящі бунтувати проти своєї Радянської Влади? Пошкодити нам можуть лише чужоземні буржуї. Але проти них повстають уже їхні робітники і селяне. Не далеко, Терешку, той щасливий день, коли сонце справжнього братнього життя, засяє над усім миром!

ТЕРЕШКО. (Схвильовано). Дай руку, Дмитре! Переконав ти мене. Життя не пожалію, а послужу Радянській Владі! (Стискають один другому руки).

ГАЛЬКА. (Стала між батьком і Дмитром, на їх стиснені руки поклала свої руки. Говорить). Хай живе Радянська Влада!

Хай живе згода між трудящими всього світу!

(Оксана і Петро оплескують).

(Кінець.)

662652

II
И 61.318

89

В. Л. КАРПИНСЬКИЙ.

На чиїм боці спра- ведливість?

ДЕНЬ РАДЯНСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ.

(Селянська бесіда в 2-ох картинах.)

З російського — Олександра Шушура.

НЮ ЙОРК, 1920.

Ціна 5 центів.

З Друкарні Видавничо-друкарської Спілки "Робітник".
222. Е. 5. ул. Нью Йорк, Н. Й.